

Л. В. ЛЮБАРСЬКА*

Цінність архівів полягає у тому, що вони
уможливлюють дотик до чистої історичності.

Клод Леві-Строс

Визначення поняття архіву як сховища, зібрання свідчень минулого можна було б обмежити його нейтральною функцією пасивного зберігання. Втім, таке бачення справді обмежене. Не можна ігнорувати очевидність неоднорівної природи цього явища. Перше значення надає йому матеріальна природа. Однак вона не є сталою і пасивною – у часі ця матерія активно перетворюється, тасуючи розміщення свого наповнення відповідно до ситуативної історичної експозиції. Самостійно, на відміну від музею чи бібліотеки, показати картину того чи того історичного часу архів не може – тільки в межах відведеного йому виставкового простору. Друга функція архіву ширша, сказати б, онтологічна – бути інститутом колективної пам'яті, способом архівації того, що конкретне суспільство вважає своєю історією. У цій іпостасі архів завжди поза часом експозиції, адже містить не минуле, а те, що від нього залишилося: сліди, свідчення. Він не підпорядковується хронологічним законам і тому відповідає будь-якому часові. Тим-то неможливо говорити про вичерпність його фондів, завжди відкритих у постійному процесі заповнення лакун, маючи на меті недосяжний ідеал абсолютної пам'яті. М. Фуко так відзначив той парадокс, що впливає із згаданої подвійності: архів залишається матеріально даним, але історично невидимим у цілому.

Лише як певний набір значень, випадково вибраних у конкретному експозиційному часопросторі, подібно до того, як історична плинність частково проявляється в конкретному епізоді, але ніколи не вповні, архівне зібрання постає в одному з численних “виглядів”, аспектів епохи: виставка документів, добірка світлин ніколи не вичерпують значення історичної дійсності, яке завжди перевищує значення події. Певна річ, таких презентацій індивідуальних історій, включених в історію загальну, безліч; кожна повсякчас пропонує іншу комбінацію документів із сучасною їй знаковою системою, яка надає їм історичного смислу. Таким чином забезпечується динамічність історії, існування якої можливе тільки в щоразу новому проживанні. А воно потребує доступу до свідчень, їх збереженості, визначеного місця, назви, чіткого параметрування – тієї сталості, яку забезпечує саме архів. Так вимальовується

* Любарська Людмила Валентинівна – провідний науковий співробітник сектору публікації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного.

чітка відмінність суміжних, але різних його діяльнісних напрямів – науково-історичного й архівознавчого.

Будь-який архів насамперед є сховищем слідів подій. Давніші епохи надто бідні на такі, сучасні ж, навпаки, документально перенасичені. Сьогодні, в умовах джерельного “достатку”, незаперечність підставової пасивно-активної бінарності архіву увиразнюється: історик експонує відповідно до певного проекту віртуальної конструкції і здійснює вибірку з ідеологічних чи інших міркувань, впорядковує масу документів навколо заданого плану відповідно до конкретної темпоральної оптики. У цій новій конфігурації смислово незначущий, але достовірний документ вписується в контекст і набуває історичного значення через зв’язок із теперішнім. Сучасне зростання запиту на видання, повернення забутих документів до культурного обігу, коментування й пошук втрачених свідчень – тобто на розширення доступу до глибин архівної матеріальності – засвідчує відновлення архівом його активного функціонального виміру і введення майже втраченого знання у формування історичної відповідальності. І тільки сукупно здійснюючи пасивне зберігання минулого і активну функцію наукової розповіді окремих історій, архів здійснює існування історії як дійсності в її розвитку. Архівіст (зберігач, класифікатор, систематик, реставратор, дослідник, публікатор) причетний до процесу тривалішого, ніж історична пам’ять – це поняття конкретне, хронологічно визначене. Її обслуговує історична наука. Пам’ять, яку творить архів, означає саму здатність закріплювати у вигляді сліду, матеріально, минуле і розгорнути часову перспективу.

Архів як інститут має і внутрішню, індивідуальну історію. В Україні вона починається з утвердження державності, а вже теперішній формі організації виповнюється нині 100 років, протягом яких склалася сучасна мережа державних архівів, що налічує 7 центральних, 24 обласних, 153 міських архівів, 487 архівних відділів райдержадміністрацій. І всю цю систему забезпечують люди. Їм, їхній невидимій праці присвячено цю фотодобірку.

Перша нарада архівних працівників УСРР.
Харків, 6–10 грудня 1924 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-058321.

Співробітники Київського обласного історичного архіву здають норми
на значок “Ворошилівський стрілець”.
м. Київ, 1936 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-058241.

Група співробітників Київського обласного історичного архіву на Першотравневій демонстрації. В центрі – начальник архіву С. Д. Пількевич.
м. Київ, 1 травня 1936 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 2-048858.

Співробітники архівів Києва і Харкова на лісозаготівлях
під час евакуації в м. Златоусті (РРФСР). 1942 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-58365.

Співробітники УДА НКВС УРСР збирають документи в перші дні
звільнення м. Києва від нацистських військ.
Листопад, 1943 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-000298.

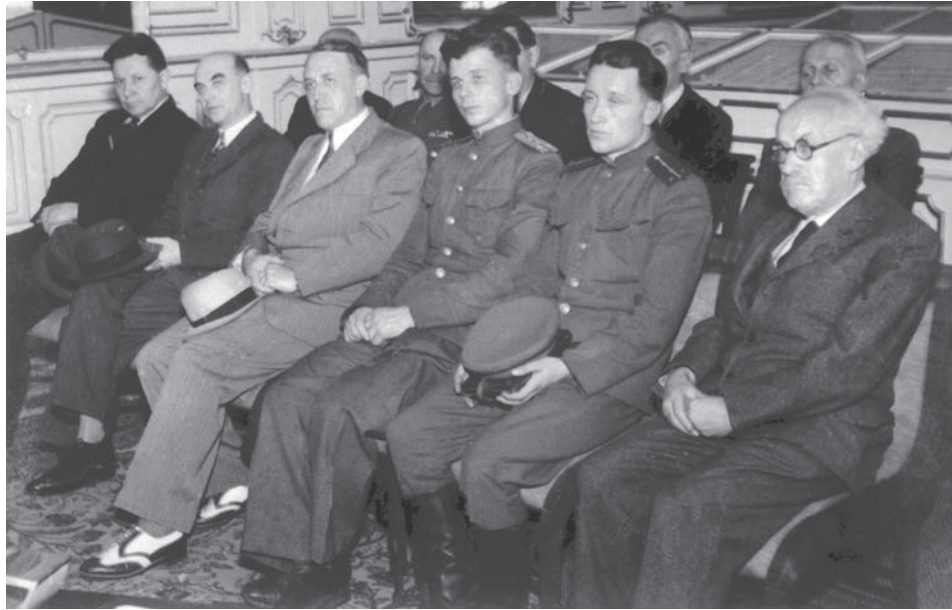
Співробітники УДА НКВС УРСР розбирають руїни на вул. Хрещатик у м. Києві.
12 березня 1944 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-000186.

Документи одного із зруйнованих і пограбованих архівів УРСР.
Україна, 1943–1944 рр.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-194774.

Співробітники УДА НКВС УРСР і центральних архівів НКВС УРСР святкують
День Перемоги.
м. Київ, 9 травня 1945 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-000323.

Члени делегації Чехословаччини та УРСР після підписання Акта про передачу архівних документів, вивезених з окупованої України. У першому ряду (зліва направо) І. А. Чигієв – радник 2-го класу, В. Конєцький – міністр інформації Чехословаччини, В. О. Зорін – посол СРСР у Чехословаччині, Г. С. Пшеничний (4-й) і П. І. Павлюк – члени оперативної групи УДА НКВС УРСР (5-й), З. Неєдли – міністр освіти Чехословаччини. м. Прага (Чехословаччина), 4 вересня, 1945 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-58653.

Знімальна група Укркінохроніки проводить зйомку виставки, організованої АУ МВС УРСР і ЦДАКФД УРСР з нагоди 40-річчя Жовтневої революції. м. Київ, січень 1958 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-56969.

Спеціальний випуск стінгазети АУ при Раді Міністрів УРСР,
присвячений 20-річчю журналу "Архіви України".
м. Київ, 1967 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-090510.

Співробітники ЦДАКФФД УРСР
під час суботника.

м. Київ, 17 квітня 1971 р.
Автор зйомки М. О. Курін.

*ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного.
Од. обл. 0-102936.*

Співробітники
мікрофотолабораторії
Центральної
реставраційної
майстерні
АУ при Раді Міністрів
УРСР за роботою.
м. Київ, 1971 р.
Автор зйомки
М. О. Курін.
ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного.
Од. обл. 2-93392.

Група делегатів VII Міжнародного конгресу архівів, що проходив у м. Москві
22–25 серпня 1972 р., ознайомлюються з роботою Центральної реставраційної
майстерні АУ при Раді Міністрів УРСР. м. Київ, 30 серпня, 1972 р.

Автор зйомки М. О. Курін.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 0-113178.

Фотограф-реставратор ЦДАКФФД УРСР Г. С. Пшеничний в книгосховищі біля
виготовлених за його проектом стелажів. м. Київ, 24 липня 1980 р.

Автор зйомки М. О. Курін.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл. 2-129343.

Завідувачка відділу публікацій

ЦДІА УРСР м. Львова

Г. І. Сварник і молодший

науковий співробітник

Н. Н. Царьова

в архівосховищі. м. Львів,

22 червня 1985 р.

Автор зйомки В. І. Песляк.

ЦДКФФА України

ім. Г. С. Пшеничного.

Од. обл. 0-181067.

Донька гетьмана України П. П. Скоропадського – О. П. Скоропадська-Отт (3-тя ліворуч) під час відвідання ЦДІА УРСР. У центрі – директор архіву Л. З. Гісцова. м. Київ, 19 червня 1992 р.

Автор зйомки А. І. Мусячук.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиленого. Од. обл 0-185728.

Фотовиставка “Голодомор: хроніка і факти” на вул. Хрещатик. м. Київ, вересень 1993 р.

Автор зйомки М. О. Курін.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиленого. Од. обл 0-190287.

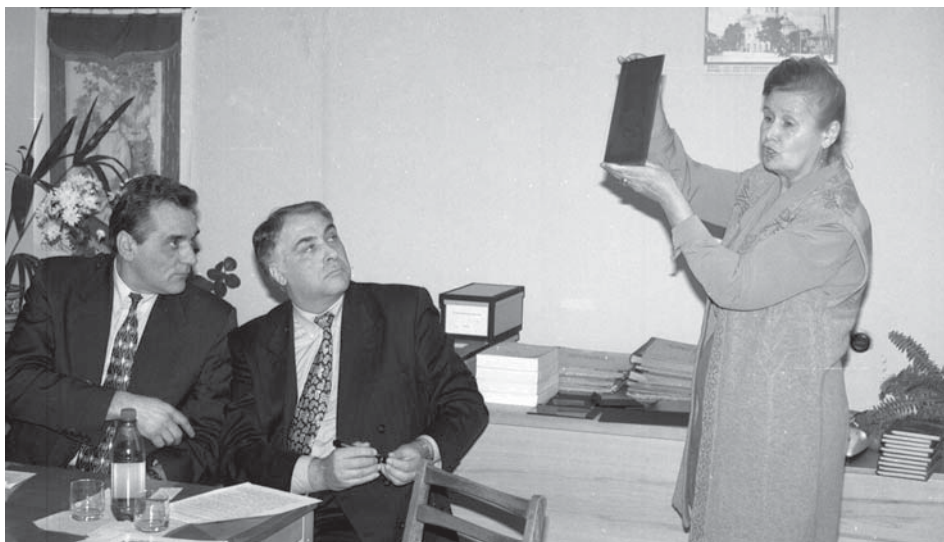

Пікети працівників центральних архівних установ України перед будинком Ради Міністрів України з вимогою виплати заборгованості із заробітної платні.

м. Київ, червень 1996 р.

Автор зйомки А. І. Мусійчук.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл 0-213680.

Урочисте передавання ЦДКФФА України фотодокументів із Федерального архіву Німеччини Національною комісією з питань повернення в Україну культурних цінностей. Зліва направо: заступник начальника Головархіву України В. С. Лозицький, колишній посол України в Німеччині Ю. В. Костенко. Виступає директор архіву Н. М. Слончак. м. Київ, 21 листопада 1997 р.

Автор зйомки М. О. Курін.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл 0-213691.

Церемонія передачі Державним архівом Житомирської області 17-ти сувоїв Тори Житомирській іудейській громаді у дострокове користування. Акт передавання підписують директор Державного архіву Житомирської області М. В. Шапран (праворуч) та голова правління Житомирської іудейської релігійної громади В. Розенгуртен. м. Житомир, 5 лютого 2004 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл П-10845.

Голова Національної спілки кінематографістів України С. В. Тримбач виступає під час міжвідомчої розширеної наради з питань дотримання чинного законодавства щодо поповнення Національного архівного фонду аудіовізуальними документами та забезпечення їх збереженості.

м. Київ, 10 листопада 2010 р.

Автор зйомки М. О. Курін.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного. Од. обл 0-246596.